

Torsdag med THORS

20.1.83

FRÅN MOSES till HELSINGFORS leder språkspaltens väg i dag — via ett inbrott i London City...

Varifrån kommer det ordslutande s i namn som Moses och Jeremias?

Ordformerna är egentligen grekiska och innehåller, jämförda med de hebreiska formerna, ett tillagt s. Detta s har tillagts enligt mönster av en mängd grekiska mansnamn, t.ex. sådana som Perikles och Themistokles. Det ordslutande s är så vanligt i grekiska mansnamn (och i vanliga maskulina ord i nominativ) att det nästan kan sägas vara ett maskulint kännetecken.

En annan frågande undrar över den språkliga utformningen av en notis: "Rekordstort rån i Londons City". Fortsättningen av notisen berättar att tjuvar, som hade brutit sig in i en bank, lade sig till med en mycket stor summa penningar.

Det handlade inte om ett rån. Det karakteristiska för ett sådant är, språkligt sett, att förövarna använder hot om våld. Vid händelsen i London var det fråga om ett inbrott — det hela skedde vid en tid (en helg), då det rimligtvis fanns varken personal eller kunder på banken.

En insändare frågar om ursprunget till namnet Viborg.

Namnet har behandlats i spalten tidigare men det är länge sedan och jag skall därför behandla frågan utförligt. Viborg innehåller ett gammalt ord vi, som betydde "hednisk helgedom". Samma ord finns på åtskilliga håll i skandinaviska namn, t.ex. Viborg på Jylland och Visby på Gotland.

I namnet Viborg i Karelen har väl borg tillfogats senare, lagts till ett färdigt ortnamn. Man kan jämföra med namnet Visby, vars s kan verka överraskande, men kan få sin förklaring av att by är ett senare

tillägg: "byn vid vi'et". — Ordet vi hör samman med ett mycket gammalt ord för "helig", vilket är besläktat med verbet viga.

Samma frågare ställer också en fråga om ursprunget till namnet Helsingfors. Också den etymologin har tidigare behandlats i spalten — för rätt länge sedan.

Namnet Helsingfors är — som bekant torde vara — bildat till sockennamnet Helsing, som ju är det gamla namnet på det som nu heter Vanda stad (namnet Helsing är dock bevarat i t.ex. Helsing kyrka).

Om namnet Helsing har det framställts förmodanden under tidernas lopp, t.ex. om ett direkt samband med hals som terrängbeteckning. Jag ansluter mig dock till den åsikt som prof. Åke Granlund utförligt utrett i sitt stora arbete "Östnyländska ortnamn": Helsing, äldst skrivet Helsingaa (dvs. "Helsingå") innehåller beteckningen hälsingar för inbyggarna i Hälsingland — i gammal tid också använt om en större del av norra Sverige. Det är alltså ett "kolonisationsnamn" som angett varifrån de tidigaste invandrarna hade kommit, Granlund påpekar, att personbeteckningar i ånamn tycks ha förekommit i kolonisationsbygder; på Island och på svenskt håll i Nyland, där också bl.a. Sibbo och Ingå är ursprungliga ånamn med personnamn i förleden.

Carl-Eric Thors